

La crișmă

— Scribă. —

Luni dimineața, după o zi de sărbătoare în care blagoslavnicii Ruși au vindut pește mult dar au băut puțin, s'au adunat câte-și trei la crișma din răspintia celor cinci drumuri din mijlocul satului. Hodoroagele lor de căruțe, acoperite cu rogojini și țoale murdare stau înșirate lângă margina șoselei în căldura dogoritoare, care imprăștie până pe departe mirosul greu de pește învechit. Căii înalți și slabi, inhămați la hlubele puternice, pe deasupra cărora se înalță cercul văpsit cu fel de fel de culori, pirotesc de foame în căldura moleșitoare, bătînd abia cînd și cînd din picioare ca să se apere de muștele supărătoare, în vreme ce stăpînii stau pe prispă împrejurul mesei soioase, așteptînd să le sosească băutura poruncită.

Cel spătos, voinic la trup, cu fața roșie cărnoasă încadrată de o barbă mare căruntă, stă cu coatele pe masă în fața tovarășului scurt și îndesat, care după ce își șterge cu mîneca cămășii mustățile bălane și scutură barba cu gînd s'o descărce de puzderia mărunță a solzilor de pește, își ia aceeași poziție, ascultînd parcă cu mare luare aminte la vorbele repezi ale celuilalt. — În vremea aceasta, cel de-al treilea, înalt, subțire, cu fața supț, pătată unde și unde de firele roșii ale barbei spînatice, se sucește nerăbdător pe scaun, căutînd cu ochii albaștri spălăciți cînd la tovarășii care vorbeau liniștiți alături, cînd spre ușa crișmei de unde parcă n'avea de gînd să se mai arate negustorul cu oca de rachiu.

Intr'un firzior, după ce în zădar își răsucise, de mai să le scoată, cele cîteva fire răslețe din mustață, spinul lovește cu pumnul în masă și bolborosește cîteva injurături. Tovarășii dealături, prinși în vorbă cu mare interes, cătară o clipă spre el și apoi nepăsători prinseră înaintea firul povestei, petrecîndu-și degetele pistrui prin părul bărbilor încilcite. Lunganul nerăbdător se scoală atunci repede și, strecurîndu-se pe ușa crișmei, se întoarce cu oca de rachiu într'o mîină iar în cealaltă cu paharele, pe care trintindu-le pe masă le umple până sus din bătura galbănă spumoasă, care imprăștie până departe mirosul

amețitor. Tăcut, cu fața liniștită și cu ochii împăcați, așează în mijlocul mesei măsura grea de plumb, în care s'ascunde restul băuturii, iar păharele mărișoare, pline până sus, le împarte pe dinnaintea fiecăruia îndemnându-i să bea.

Vorba încetează atunci și cite-și trei tovarăși se ridică în picioare, își iau căciulele din cap și întorcându-se spre răsărit își fac crucile mari, respicate, de bat până departe umerii lor largi. Împăcați de semnul acesta al credinței, s'azează din nou pe scaune și dau de dușcă băutura care le așța pofta cu mirosul ei puternic.

Cei doi, răzâmați cu coatele pe masă, cum stăteau, duc degetele iar în desisul bărbilor, închid cite un ochiu și plescăesc din limbă, laudând oareșicum pe tăcute bunătatea rachiuului, iar spinătecul umple alt rind și-i îndeamnă din nou să ridice păharele, voind parcă să le tae pofta de vorbă. Și atunci, alte cruci veniță la rind, păharele se golesc repede, ocile se înșiruesc pe masă una după alta iar lunganul slab și spinatic poartă înnainte grija umplutului.

De la o vreme limbile celor doi sfătoși încep să se încurce, ochii li se înpăienesc și minile buhăb, pistrui, abia nimeresc pe bijbiute păharele mereu umplute de tovarășul care, cîntînd în gura mare și jucînd împrejurul lor, nu se mai ostenește să ducă la gură cu păharul, ci îndeamnă cu ocaua.

E în ameză. Satul toropit de dogoreala căldurii de vară și 'ntinde a lene peste dealuri ulițele prăiuite și pustii, iar în cuprins stăpinește o liniște apăsătoare. În răspîntia satului căruțele pescarilor stăruesc tot în fața crîșmei, în preajma stăpînilor care, amețiți de rachiu, stau trîniți jos printre scaune sforăind fără nici o grijă de calii osteniți și flămînzi... Slabi, cu oasele ascuțite de parcă stau să străpungă pielea jupuiată și crăpată de arșița soarelui, abia se sprijină pe picioare, moțînd din cap ca să se apere de năvala muștelor lacome, care se strîng pe spinarea lor pătată de șiroae de sînge.

Doboriți de osteneală, ei lasă să le atîrne capul în jos, în ademenirea unei clipe de odihnă. Ochii cumiți și rugători, încetul cu încetul și-acopăr luminile lor stînese, privind în cuprinsul altor lumi, momiți de vedenia unui vis cu iarbă din bielșug și apă de izvor... Atunci buzele lor arse se mișcă tremurătoare, grăbind parcă s'adune firele fragede din pajștea mirositoare, prin care, ca'n alte vremuri, aleargă sprinteni cătră marginea pîrăiașului cu unda guralivă... Dar cîngătoarea hamurilor grele îi apasă tot mai mult, strîngîndu-i în țaria hlubelor, puternice; iar acul muștelor vrăjmașe îi deșteaptă din visarea lor plăcută, îndemnîndu-i să și întoarcă capul spre stăpînii amețiți de băutură. În nădejde că doar s'ar îndura de chinul lor, deschid ochii mari, lacrimoși și i strigă într'un nechezat plin de durere.

Rușii, dezmorțiți o clipă din toropeala beției, cască, se întind, ș'apoi ridicându-se, fac cruci mari ca semn de închinare pentru alt rind de băutură ce aveau să'nceapă de iznoavă.

Cei doi bărboși își potrivesc scăunașele rotunde și se așează față în față, cu coatele pe masă, gata să'noade firul vorbei rupt pe nesimțite de tăria băuturii amețitoare; iar spinul, înălțându-se morocănos din preajma sticlelor unde odihnise, intră în crîsmă mătăhăind, mai-mai să se lovească de amindoi ușorii ușii.

Sfătoșii nici n'au avut vreme să'nceapă vorba și în prag s'a și arătat crîșmarul purtînd un cofăel cu vin, în vreme ce Rusul îl calcă din urmă, aducînd de ale mîncării: o mînă de covrigi, ceapă și măslină, pe care le pune pe masă dinnaintea tovarășilor, care încep vorba cu taină, apropiindu-și capetele mult unul de altul.—Spinul îi privește batjocoritor, tușește în sec și apoi, bombănind supărat, trîntește un pumn în grămada de covrigi, de-i face fărîmi-fărîmițe. Cei doi tovarăși, nu-l iau în seamă pe lunganul gălăgios și nici se gîndesc măcar să'și rupă firul tainei; abia doar că'și scot degetele din stușișul bărbilor și adună tacticos din fărîmiturile covrigilor, ce le-au sărit pînă aproape sub nas. Liniștea lor nepăsătoare înăsprește și mai mult pe spin, care după ce umple păharele cu vinul roșu ca singele, trîntește cofița pe masă așa de tare, încît băutura sare în stropi mari pînă pe fețele celor doi.

Treziți o clipă din toropeala ce-i stăpînea, se ridică la fel cu tovarășul lor, își descopăr capetele, făcîndu-și obicinuitele lor cruci mari, și apoi dau de dușcă păharele de vin ce le stăteau dinnainte indemnîndu-i la băut. Spinul, împăcat, se așează atunci pe scaun și cîntînd în gura mare, toarnă de umple păharele din nou; iar cofițele încetul cu încetul vin pe masă rînduri-rînduri, în vreme ce glasul lunganului vesel stăpînește tot mai mult pe cei doi tîinași, pînă cînd în cele din urmă fac tovarășie dreaptă cu el, atît la cîntec cît și la băutură. Și astfel cheful se lungeste pînă cînd vinul cel roșu ca singele îi culcă iară printre scaune și picioarele mesei.

*

Tîrziu, pe înserate, pravoslavnicii încep să bombănescă, să scuibe și să miște iarăși printre scaune. Încet, sprijinindu-se cu băgare de seamă, spătosul cărunt se ridică și s'așează cu coatele pe masă frecîndu-și ochii buimăcit. Peste cîtva timp s'apleacă încetîșor și deșteaptă pe tovarășul scurt și bălan care, întins la pămînt, sforăia din nou cu capul răzimat de piciorul mesei. Bilbiînd cuvinte neînțelese, acesta scuipă, injură și în urmă cu greutate mare își face loc de cealaltă parte a mesei, unde dînd cu ochii de cofiță, toarnă de umple păharele cu vinul răsuflat, pe fața căruia înnotau muștele 'necate. Suflă jos băutoarele nepoștite ce pluteau cu aripele 'ntinse pe deasupra vinului,

dă paharul de dușcă, șiși îndeamnă prietenul să facă la fel. A-cesta însă, luînd paharul în mîină aruncă băutura în fața lunganului care, căzut ceva mai la o parte, cu tot îndemnul celor doi, nici gînd n'avea să se scoale. Văzînd însă că nici cu botzul de vin nu-l poate ridica, îl lăsară săși odihnească înaintea greul băuturii; iar ei scoborîră în preajma căruțelor șiși potriviră hamurile cum putură, mai mult pe bîjbîitele, cu gînd să plece.

Și cînd ei porniseră, deslipindu-se abia cîțiva pași de răscrucile drumurilor, aud glasul spînului care eșînd pe ușa crișmei cu cofița plină în mîină, le face semn să mai îngăduie. Cu capul gol, cu părul roș și rar, încilcit în creștet, păsește clătî-nîndu-se pînă în fața tovarășilor grăbiți, care s'au oprit doar numai cu gîndul să guste din cinstea celuiilalt. Cofița trece încetinel de la unul la altul, creștinii își descoperă capul, își fac cruce ș'apoi beau pînă cînd vinul se gătește. Dar pentru ca cinstea să nu rămîie știrbită, cofițele se rînduesc pînă cînd cei cu graba întorc căruțele iarăși în fața crișmei, lîogă cealaltă rămasă răzleață; iar vinul e mult mai bun, merge mai ticnit, cînd îl beau azezați la masă, decît așa de-a'npieioarele.

Și cîntecele sgomotoase răsună iară în fața crișmei din răscruci, pierzîndu-se în răcoarea liniștită a nopții; iar de alături, din șoseaua prăfuită, abia se aude nechezatul slab al cailor flămînzi.

I. Ciocirlan